

Sprawa C-723/20

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

29 grudnia 2020 r.

Sąd odsyłający:

Bundesgerichtshof (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

17 grudnia 2020 r.

Strona skarżąca:

Galapagos BidCo. S.a.r.l.

Druga strona postępowania:

DE jako syndyk masy upadłościowej spółki Galapagos S. A.

Hauck Aufhäuser Fund Services S. A.

Prime Capital S. A.

Przedmiot postępowania głównego

Wykładnia rozporządzenia (UE) 2015/848 w odniesieniu do jurysdykcji do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego oraz głównego ośrodka podstawowej działalności w przypadku przeniesienia miejsca głównego zarządu w ramach Unii Europejskiej

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE, a w szczególności:

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2015, L 141, s. 19,

sprostowanie w Dz.U. 2016, L 349, s. 6) (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego”)

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego [Dz.U. 2000, L 160, s. 1, uchylone w dniu 25 czerwca 2017 r. przez rozporządzenie (UE) 2015/848] (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego z 2000 r.”)

Pytania prejudycjalne

1. Czy wykładni art. 3 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/848 należy dokonać w ten sposób, że spółka będąca dłużnikiem, której siedziba statutowa znajduje się na terytorium państwa członkowskiego, nie ma głównego ośrodka podstawowej działalności na terytorium drugiego państwa członkowskiego, w którym znajduje się miejsce jej głównego zarządu, jak można to ustalić na podstawie obiektywnych i rozpoznawalnych dla osób trzecich czynników, jeżeli spółka będąca dłużnikiem w okolicznościach takich jak te występujące w postępowaniu głównym przeniosła miejsce głównego zarządu z trzeciego do drugiego państwa członkowskiego, podczas gdy w trzecim państwie członkowskim złożono w odniesieniu do niej wniosek o wszczęcie głównego postępowania upadłościowego, który nie został jeszcze rozstrzygnięty?
2. W wypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej: Czy wykładni art. 3 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/848 należy dokonywać w ten sposób, że
 - a) sądy państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika w chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego, zachowują jurysdykcję międzynarodową do jego wszczęcia, jeżeli dłużnik dokonał przeniesienia głównego ośrodka swojej podstawowej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego po złożeniu wniosku, lecz przed wszczęciem postępowania, a
 - b) ta utrzymująca się jurysdykcja międzynarodowa sądów danego państwa członkowskiego wyłącza jurysdykcję sądów innego państwa członkowskiego w odniesieniu do dalszych wniosków o wszczęcie głównego postępowania upadłościowego, które po przeniesieniu głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika do innego państwa członkowskiego wpływają do sądu tego innego państwa członkowskiego?

Przywołane przepisy prawa Unii

Artykuł 126 umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.U. 2020, L 29, s. 7) (zwanej dalej „umową o wystąpieniu”)

Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/848

Przywołane przepisy prawa krajowego

Insolvenzordnung (rozporządzenie w sprawie postępowania upadłościowego, Niemcy; zwane dalej „InsO”)

Zivilprozessordnung (kodeks postępowania cywilnego, Niemcy; zwany dalej „ZPO”)

Stan faktyczny i przebieg postępowania

- 1 Niniejsza sprawa dotyczy postępowania upadłościowego wobec spółki Galapagos S. A. (zwanej dalej „dłużnikiem”), spółki holdingowej założonej w kwietniu 2014 r., która jest wpisana do luksemburskiego rejestru handlowego i ma swoją siedzibę statutową w Luksemburgu (Wielkim Księstwie Luksemburga). Dłużnik nie zatrudnia pracowników.
- 2 W czerwcu 2019 r. dłużnik zamierzał przenieść swoją rzeczywistą siedzibę zarządu do Anglii. W dniu 22 sierpnia 2019 r. dyrektorzy tej spółki złożyli w sądzie w Zjednoczonym Królestwie [zwanym dalej „High Court (wysokim trybunałem)”] wniosek o wszczęcie wobec dłużnika postępowania upadłościowego.
- 3 Następnego dnia dyrektorów tych zastąpił nowy dyrektor, który urządził dla dłużnika biuro w Düsseldorfie i tam zaczął prowadzić działalność. Dłużnik nie wycofał wniosku o ogłoszenia upadłości z High Court, lecz postępowanie to było dalej prowadzone jako postępowanie wierzycieli. W postępowaniu tym nie wydano na razie jeszcze orzeczenia o wszczęciu postępowania upadłościowego. Wniosek złożony w High Court nie został dotychczas prawomocnie rozstrzygnięty.
- 4 Na wniosek o ogłoszenie upadłości z dnia 23 sierpnia 2019 r. złożony przez dłużnika w Amtsgericht Düsseldorf (sądzie rejonowym w Düsseldorfie, Niemcy) jako sądzie ds. upadłości (zwanym dalej „sądem ds. upadłości”) sąd ten postanowieniem z tego samego dnia zastosował środki zabezpieczające i ustanowił drugą stronę postępowania DE tymczasowym syndykiem masy upadłościowej. Od dnia 25 sierpnia 2019 r. informowano rynek kapitałowy i wierzycieli posiadających obligacje o przeniesieniu siedziby zarządu do Düsseldorfu. W następstwie złożenia środka prawnego wniesionego przez

wierzycieli, Amtsgericht Düsseldorf (sąd rejonowy w Düsseldorfie) uchylił swoje postanowienie w dniu 6 września 2019 r. ze względu na brak jurysdykcji międzynarodowej i odrzucił wniosek dłużnika jako niedopuszczalny.

- 5 W dniu 6 września 2019 r. spółki Hauck Aufhäuser Fund Services S. A. i Prime Capital S. A. będące kolejnymi podmiotami występującymi jako druga strona postępowania, działając w charakterze wierzycieli, złożyły w sądzie ds. upadłości wniosek o wszczęcie wobec dłużnika postępowania upadłościowego. Na ten wniosek sąd ds. upadłości postanowieniem z dnia 9 września 2019 r. zastosował środki zabezpieczające i ustanowił DE tymczasowym syndykiem masy upadłościowej. Sąd ten oparł swoją jurysdykcję międzynarodową na tym, że główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika w chwili złożenia wniosku znajdował się w Düsseldorfie.
- 6 Strona skarżąca, spółka zależna dłużnika, działając w charakterze wierzyciela, wniosła na to postanowienie sądu ds. upadłości środek prawny do właściwego Landgericht (sądu krajowego). Zakwestionowała jurysdykcję międzynarodową i podniosła, że siedziba zarządu dłużnika została w czerwcu 2019 r. przeniesiona do Anglii. Landgericht oddalił ten środek prawny postanowieniem z dnia 30 października 2019 r.
- 7 W ramach niniejszej skargi strona skarżąca żąda uchylecia postanowienia sądu ds. upadłości i oddalenia wniosku o ogłoszenia upadłości.

Uzasadnienie odesłania

- 8 Skuteczność skargi zależy od rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „Trybunałem”) w przedmiocie wykładni traktatów.

Pierwsze pytanie prejudycjalne

- 9 Skuteczność skargi zależy od wykładni art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego.
- 10 Skarga jest dopuszczalna.
- 11 Sąd ds. upadłości stwierdził, że posiada jurysdykcję, ponieważ główny ośrodek podstawowej działalności (centre of main interests; zwany dalej „COMI”) dłużnika znajdował się w Niemczech. W myśl art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego jurysdykcję do wszczęcia postępowania upadłościowego posiadają sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika. W dniu 9 września 2019 r. ośrodek ten – jak potwierdził Landgericht – znajdował się w Niemczech.
- 12 Jeżeli na któreś z pytań prejudycjalnych należy udzielić odpowiedzi twierdzącej, niniejsza skarga zasługuje na uwzględnienie. Dla udzielenia odpowiedzi na

pierwsze pytanie prejudycjalne decydujące znaczenie ma kwestia, czy stwierdzone okoliczności faktyczne uzasadniają założenie, że główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajduje się w Niemczech.

- 13 W myśl art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie drugie rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego głównym ośrodkiem podstawowej działalności jest miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich. Zgodnie z tym kryterium dłużnik miał na początku września 2019 r. główny ośrodek podstawowej działalności w Niemczech.
- 14 Wątpliwości budzi kwestia, czy przy określaniu głównego ośrodka podstawowej działalności spółki będącej dłużnikiem należy przyjąć szczególne wymogi, aby zapobiec zachowaniu stanowiącemu nadużycie w okolicznościach takich jak te występujące w postępowaniu głównym.
- 15 W motywach 4, 5, 29 i 30 obowiązującego obecnie rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego znajdują się wyjaśnienia dotyczące zapobiegania stanowiącemu nadużycie zjawisku „forum shopping”. Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego zawiera wyraźną definicję głównego ośrodka podstawowej działalności oraz odpowiednie uregulowania w zakresie domniemań.
- 16 W świetle orzecznictwa Trybunału zmiana jurysdykcji sądu pierwotnie właściwego na sąd innego państwa członkowskiego byłaby sprzeczna z celami rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego, jeżeli dłużnik dokonał przeniesienia głównego ośrodka swojej podstawowej działalności po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, lecz przed wydaniem orzeczenia o wszczęciu postępowania upadłościowego (zob. wyrok z dnia 17 stycznia 2006 r., Staubitz-Schreiber, C- 1/04, EU:C:2006:39, pkt 22 i nast.).
- 17 Z orzecznictwa Trybunału nie wynika, czy przepisy zawarte w art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego przewidują ponadto szczególne wymogi służące zapobieganiu stanowiącemu nadużycie zjawisku „forum shopping”, które muszą być spełnione, aby uznać, że przeniesienie miejsca głównego zarządu wiąże się z przeniesieniem głównego ośrodka podstawowej działalności.
- 18 Strona skarżąca uważa, że ze względu na określenie „regularnie” zawarte w art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie drugie rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego jako główny ośrodek podstawowej działalności wchodzi w grę wyłącznie miejsce, w którym spółka będąca dłużnikiem przez okres dłuższy niż trzy miesiące przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości albo miała swoją siedzibę, albo zarządzała swoją działalnością o charakterze ekonomicznym. Przesłanka regularnego zarządzania wymaga wystarczającej trwałości i nie jest spełniona, jeżeli utworzenie siedziby zarządu zbiega się w czasie ze złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. W odpowiedzi druga strona postępowania

podnosi natomiast, że wymóg regularnego zarządzania jest spełniony, jeżeli zarząd ma charakter trwały.

- 19 W razie udzielenia przez Trybunał na pierwsze pytanie prejudycjalne odpowiedzi twierdzącej, w niniejszej sprawie należałoby wyjść z założenia, że po dniu 22 sierpnia 2019 r. dłużnik nie mógł przenieść głównego ośrodka podstawowej działalności do Niemiec.
- 20 Dla celów niniejszego postępowania należy wyjść z założenia, że miejsce głównego zarządu dłużnika w dniu 22 sierpnia 2019 r. znajdowało się w Anglii. W świetle orzecznictwa Trybunału oznaczałoby to, że dłużnik miał główny ośrodek podstawowej działalności w Anglii, kiedy złożył wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego w angielskim High Court, w związku z czym High Court, zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego, posiadał jurysdykcję międzynarodową do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego.

– *Drugie pytanie prejudycjalne*

- 21 Od odpowiedzi na drugie pytanie prejudycjalne zależy, czy istniejący na początku września 2019 r. główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika w Niemczech skutkował w świetle art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego jurysdykcją międzynarodową sądów niemieckich do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego.
- 22 Jurysdykcja międzynarodowa sądów państwa członkowskiego do orzekania w przedmiocie wszczęcia głównego postępowania upadłościowego mogłaby się utrzymywać („perpetuatio fori”), jeżeli dłużnik po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, lecz przed wydaniem orzeczenia o wszczęciu postępowania upadłościowego przenosi główny ośrodek podstawowej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego. Do tej kwestii odnosi się lit. a) drugiego pytania prejudycjalnego.
- 23 Trybunał odpowiedział na tę część pytania w odniesieniu do art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego z 2000 r., uznając, że przepis ten należy interpretować w rozumieniu utrzymującej się jurysdykcji, co ma zapobiec między innymi stanowiącemu nadużycie zjawisku „forum shopping” (zob. wyrok z dnia 17 stycznia 2006 r., Staubitz-Schreiber, C- 1/04, EU:C:2006:39, pkt 25). Biorąc pod uwagę nowe brzmienie rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego nasuwa się pytanie, czy Trybunał podtrzyma swoje dotychczasowe orzecznictwo również w odniesieniu do art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego.
- 24 Utrzymująca się jurysdykcja międzynarodowa sądów państwa członkowskiego do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego mogłaby wykluczać

jurysdykcję sądów innego państwa członkowskiego. Do tej kwestii odnosi się lit. b) drugiego pytania prejudycjalnego.

- 25 W rozporządzeniu w sprawie postępowania upadłościowego wychodzi się z założenia, że istnieje tylko jedno główne postępowanie upadłościowe, zob. art. 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego. Orzeczenie o wszczęciu postępowania upadłościowego wiąże wszystkie pozostałe państwa członkowskie na mocy art. 19 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego. Tym samym jurysdykcja międzynarodowa do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego w rozumieniu art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego stanowi jurysdykcję wyłączną.
- 26 W świetle orzecznictwa Trybunału sąd państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika w chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego, pozostaje właściwy dla jego wszczęcia na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego z 2000 r., jeżeli dłużnik dokonał przeniesienia głównego ośrodka swojej podstawowej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego po złożeniu wniosku, lecz przed wszczęciem postępowania. Zmiana jurysdykcji sądu pierwotnie właściwego na sąd innego państwa członkowskiego byłaby sprzeczna z celami rozporządzenia (zob. wyrok z dnia 17 stycznia 2006 r., Staubitz-Schreiber, C- 1/04, EU:C:2006:39, pkt 29).
- 27 W tym kontekście nasuwa się pytanie, czy utrzymująca się jurysdykcja sądu pierwotnie właściwego wyłącza jurysdykcję międzynarodową sądów innego państwa członkowskiego w odniesieniu do dalszych wniosków. Jeżeli tak nie jest, sąd, do którego zwrócono się w późniejszym terminie, mógłby wszcząć główne postępowanie upadłościowe, co byłoby wiążące dla sądu pierwotnie właściwego i skutkowało tym, że sąd ten nie mógłby już wszcząć głównego postępowania upadłościowego. Mogłoby to pozbawić utrzymywanie się wyłącznej jurysdykcji międzynarodowej praktycznej skuteczności.
- 28 W niniejszym stanie faktycznym wniosek o ogłoszenie upadłości złożono w angielskim High Court wcześniej niż w Amtsgericht Düsseldorf. Ponieważ w chwili złożenia wniosku główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajdował się w Anglii, Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) wychodzi z założenia, że High Court posiadał jurysdykcję międzynarodową do wszczęcia głównego postępowania upadłościowego na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego.
- 29 Wystąpienie Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej nic w tej kwestii nie zmienia. W myśl art. 126 umowy o wystąpieniu obowiązuje okres przejściowy, który kończy się w dniu 31 grudnia 2020 r. Z art. 127 ust. 1 akapit pierwszy umowy o wystąpieniu wynika, że rozporządzenie w sprawie postępowania upadłościowego nadal ma zastosowanie w okresie przejściowym do Zjednoczonego Królestwa i na jego terytorium.